

Določanje spola, starosti in drugih značilnosti pri domačem vrabcu // Peter Grošelj

Domači vrabec (*Passer domesticus*) je že od začetka civilizacije zvest spremljevalec človeka. Vrabec izvira iz Afrike, kjer je tudi začetek človeštva. Prvi mestni vrabci, ki jih danes štejemo več vrst, so se prav tako pojavili v pokrajinah začetkov moderne človeške civilizacije. To so južna in jugovzhodna Azija, Kitajska, delta reke Mekong v Indokini, delta reke Ind in nazadnje porečje Evfrata in Tigrisa ter Mezopotamije na Bližnjem vzhodu. Vrabci so se širili s človekom ter razvojem poljedelstva, predvsem s pridelavo žit (pšenica, proso, riž ...). Človeka so spremljali povsod, kjer so bile razmere ustrezne zanje. Tudi iz zgodovinskih virov je znano, da je bila ta ptica nezaželena in preganjana.

Kar ni uspelo tisočletnim preganjalcem vrabcev, da bi ga kot škodljivca namreč pokončali, pa se danes ne hote dogaja pred našimi očmi. Odprte reje malih živali (kokoši, puranov, golobov, kuncev itd.) ni več, to pa mu v srednji Evropi skoraj onemogoča preživetje. Nova tehnologija graditve stanovanjskih in drugih objektov mu ne daje niti najmanjše možnosti, da bi si našel svoj gnezditveni kotic. Svoj boj za preživetje pa trenutno dobiva v tako imenovanih kriznih območjih Balkana, Bližnjega vzhoda in Srednje Azije, kjer ostajajo razmere zanj za zdaj enake ali podobne, kot so bile pred tisočletji.

Prav v Sloveniji, predvsem v zahodnem delu, se srečujemo tudi z zanimivim križiščem različnih vrabcev,

katerim določitvam, kam, h kateri vrsti spadajo, še ni videti konca ... Pri nas so bili ugotovljeni domači, italijanski (*Passer X italiae*), travniški (*P. hispaniolensis*) in poljski vrabec (*P. montanus*). Prihaja tudi do mešanja navedenih vrst, tako da najdemo vse možne zanimive kombinacije in križance med njimi.

Upam, da bo ta prispevek pomagal, da bodo za marsikoga vrabci postali bolj zanimivi. ●

Besedilo k slikama 1 in 2:

1: Domači vrabec (*Passer domesticus*) v poletnem perju.

2: Domači vrabec v poletnem perju. Po gnezditvenem obdobju samci menjajo barvo kljuna iz temne, svinčeno sive v rjavo barvo.

PRIPOROČENA LITERATURA:

- Clement, P., Harris, A. & Davis, J. (1993): Finches & Sparrows. – Christopher Helm, London.
- Summers Smith, J. D. (1988): The Sparrows. – T. D. Poyser, London.
- Svensson, L. (1992): Identification Guide to European Passerines. – British Trust for Ornithology, Norfolk.
- Vrezec, A. (2002): Vrabci Slovenije. – *Svet ptic* 8 (1): 4-9.

3: Odrasla samica domačega vrabca je podobna mladostnim pticam (glej sliko 4), vendar je perje na prsih značilno obrabljeno in rahlo črtkasto. Šarenica v očeh je oranžno rjava.

4: Prvoletni mladostni domači vrabec je podoben samici, vendar se razlikuje v mnogih podrobnostih. Šarenica v očeh je temnorjava, enobarvna (glej sliko 3), perje je mehko, cunjasto.

5: Ob vsej zahodni meji z Italijo srečujemo še italijanskega vrabca. Njegova razširjenost se neverjetno ujema z državno mejo po celotnem zahodnem robu med obema državama.

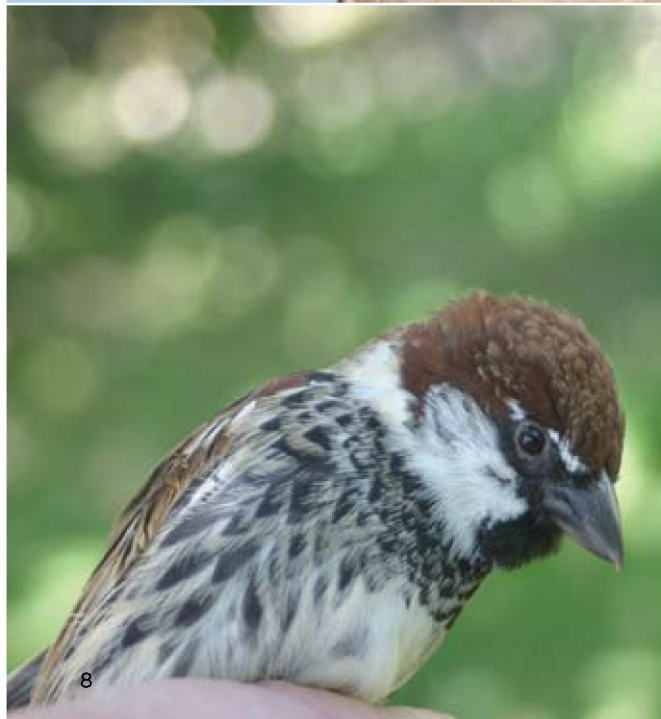
6: Pri posameznih italijanskih vrabcih najdemo izrazito rdeče obarvano perje na prsih, ki že spominja na barvni vzorec pri repniku (*Carduelis cannabina*).

7: V zimskem perju sta si domači in italijanski vrabec podobna. Pozornejši opazovalec pa bo zlahka ugotovil, da ima domači vrabec sivo čelo, italijanski pa čokoladno rjavo barvo z belimi obrvmi. Tudi črni slin-

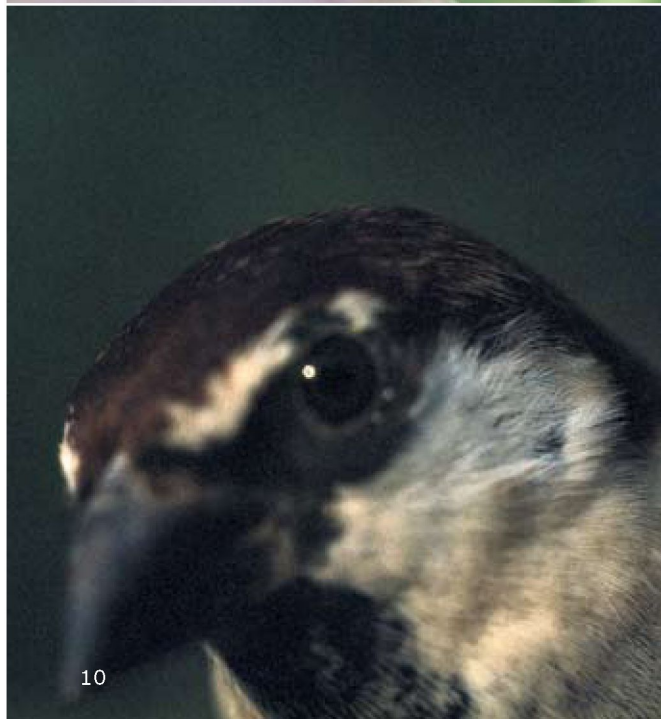
7

8

9

10

11

ček je pri slednjem večji in izrazitejši.

8: Travniki vrabec, ki je v zadnjem desetletju povsem koloniziral, se širi tudi proti Sloveniji. Je selivec. Tako po videzu kot vedenju je prava paša za oči v primerjavi z drugimi vrstami vrabcev, ki so za marsikoga dolgočasni.

9: Verjetno je ni ptičje vrste, pri kateri bi bilo znanih toliko barvnih mutacij kot pri domačih vrabcih. Bela, pastel opal samica s temnimi očmi in temno kožo ter povsem belim perjem je bila ujeta v okolici Podčetrtna. Prav tam je bila pred tem opazovana tudi rjava samica v krem barvi bele kave. V Žireh in Loki pri Mengšu pa so pred leti nastale prave male kolonije domačih vrabcev v različnih barvah, od povsem belih (levcističnih) do rjavih barvnih oblik.

10: Italijski vrabec v poletnem perju.

11: Italijski vrabec v zimskem perju.

foto: vse Peter Grošelj